

Határozatok Tára

JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. május 7.¹

C-218/14. sz. ügy

**Kuldip Singh
Denzel Njume
Khaled Aly
kontra
Minister for Justice and Equality**

(a High Court of Ireland [Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„2004/38/EK irányelv — A 7. cikk (1) bekezdésének b) pontja, a 12. cikk és a 13. cikk (2) bekezdése —
Uniós polgár és harmadik ország állampolgára közötti házasság — A házasságnak az uniós polgár
távozását követő felbontása — A harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy tartózkodási
jogának megtartása a fogadó tagállamban”

I – Bevezetés

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem középpontjában az a kérdés áll, hogy az a harmadik országbeli állampolgár, aki egy uniós polgár házastársaként ezen uniós polgárral az Unió olyan tagállamában tartózkodik, amelynek az uniós polgár nem állampolgára, akkor is ezen államban maradhat-e, ha az uniós polgár onnan huzamos időre távozott, és távoztása után elvált a házastársától.

2. E kérdés megválaszolásához a 2004/38/EK irányelvet² kell értelmezni, amely a tartózkodási jog megtartását két külön rendelkezésben szabályozza a távozás, illetve a házasság felbontása esetében. A Bíróság ítélkezési gyakorlata az alapügyben fennállóhoz hasonló körülmények között még nem tisztázta e rendelkezések alkalmazásának módját.

¹ — Eredeti nyelv: német.

² — Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.).

II – Jogi háttér

A – Az uniós jog

3. A 2004/38 irányelv 7. cikke a releváns részeiben a következőképpen rendelkezik:

„(1) Valamennyi uniós polgárt megilleti a tartózkodás joga egy másik tagállam területén három hónapot meghaladó időtartamra, ha:

- a) munkavállalók vagy önálló vállalkozók a fogadó tagállamban; vagy
- b) elegendő forrásokkal rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek indokolatlan terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk időtartama alatt [...]

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tartózkodás jogát ki kell terjeszteni azokra a családtagokra, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és az uniós polgárt kísérik vagy hozzá csatlakoznak a fogadó tagállamban, feltéve hogy az uniós polgár megfelel az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontjában említett feltételeknek.

[...]”

4. A 2004/38 irányelv 12. cikke a családtagok tartózkodási jogának az uniós polgár halála vagy távozása esetén való megtartását szabályozza, és a következőképpen rendelkezik:

„(1) A második albekezdés [szerinti további feltételek] sérelme nélkül, az uniós polgár halála vagy a fogadó államból történő távozása nem érinti azon családtagjainak tartózkodási jogát, akik valamelyik tagállam állampolgárai.

[...]

(2) A második albekezdés [szerinti további feltételek] sérelme nélkül, az uniós polgár halála nem vonja maga után azon családtagjai tartózkodási jogának elvesztését, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és akik a fogadó tagállamban az uniós polgár halálát megelőzően legalább egy évig mint családtagok tartózkodtak.

[...]

(3) Az uniós polgárnak a fogadó tagállamból történő távozása vagy halála nem vonja maga után gyermekei vagy a felügyeleti jogot gyakorló szülő tartózkodási jogának elvesztését, állampolgárságukra tekintet nélkül, ha a gyermekek a fogadó tagállamban tartózkodnak, és ott egy oktatási intézménybe tanulmányok folytatása céljából beiratkoztak, tanulmányaik befejezéséig.”

5. A 2004/38 irányelv (15) preambulumbekkezdése értelmében az uniós polgár házasságának megszűnése esetén családtagjainak a családi életre és az emberi méltóságra tekintettel meg kell tartaniuk tartani tartózkodási jogukat.

6. A 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdése ezzel kapcsolatban a következőket írja elő:

„A második albekezdés [szerinti további feltételek] sérelme nélkül a válás [helyesen: házasság felbontása] [...] nem érinti [az uniós polgár] azon családtagjainak tartózkodási jogát, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, ha:

a) a válás[...] [...] kezdeményezését megelőzően [helyesen: a házasság felbontására [...] irányuló bírósági eljárást [...] megelőzően] a házasság [...] legalább három évig fennállt, ebből egy évig a fogadó tagállamban; vagy

[...]

d) [...] az a házastárs [...] rendelkezik a kiskorú gyermek láthatásának jogával, aki nem valamelyik tagállam állampolgára, feltéve hogy a bíróság úgy rendelkezett, hogy a láthatásnak a fogadó tagállamban kell történnie; és mindaddig, amíg ezt előírták [helyesen: a láthatásnak a fogadó tagállamban kell történnie, a szükségesnek tartott időn keresztül].

[...]

Ezek a családtagok kizárólag személyes alapon tartják meg tartózkodási jogukat.”

B – *A nemzeti jog*

7. Az ír jog az irányelv előzőekben ismertetett rendelkezéseinek megfelelő átültető rendelkezéseket tartalmaz.

III – Az alapügyek tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

8. K. Singh, D. Njume és K. Aly harmadik országbeli állampolgárok, akik 2005-ben, illetve 2007-ben olyan uniós polgárokat vettek feleségül Írországból, akik nem rendelkeznek ugyan ír állampolgársággal, de a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogukat gyakorolva Írországból tartózkodtak. A harmadik országbeli állampolgárok számára uniós polgárokat kísérő családi minőségükben engedélyezték az írországi tartózkodást. A házastársak a megélhetési költségeiket a következő években legalább időnként részben a harmadik országbeli házastársak jövedelméből fedezték.

9. Az egyes házaspárok legalább négy éven át tartó írországi tartózkodását követően a házasságok megromlottak. Az uniós polgárok mindhárom esetben házastársaik nélkül hagyták el Írországot, majd Lettországból, az Egyesült Királyságból, illetve Litvániából nyújtották be a házasságok felbontása iránti kérelmeket. A házasságokat időközben jogerősen felbontották.

10. Írországból maradásuk érdekében K. Singh, D. Njume és K. Aly a 2004/38 irányelv 13. cikkére hivatkoznak, az ír hatóságok azonban megtagadják tőlük a további tartózkodás lehetőségét. Az említett személyek tartózkodási joga házastársaikhoz kötődött, akiknek Írországból történő távozásával az megszűnt.

11. Az ügyekkel foglalkozó High Court of Ireland ezzel összefüggésben kétségeket táplál az irányelv értelmezését illetően, és a következő kérdésekkel fordul a Bírósághoz:

1) Amennyiben az uniós polgár és az uniós polgársággal nem rendelkező személy közötti házasságot azt követően bontják fel, hogy az uniós polgár távozik abból a fogadó tagállamból, ahol gyakorolta uniós jogait, és amennyiben alkalmazni kell az irányelv 7. cikkét és 13. cikke (2) bekezdésének

- a) pontját, akkor ezt követően a harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy megtartja-e a fogadó tagállamban a tartózkodási jogát? Ha a válasz „nem”, akkor a nem uniós polgár jogosult-e a házasság felbontását megelőző időszakban a fogadó tagállamban tartózkodni azt követően, hogy az uniós polgár távozott a fogadó tagállamból?
- 2) Teljesülnek-e az irányelv 7. cikke (1) bekezdése b) pontjának követelményei akkor, amikor az uniós polgár házastárs részben az uniós polgársággal nem rendelkező házastársának forrásai alapján állítja azt, hogy az irányelv 8. cikkének (4) bekezdése szerinti elegendő forrással rendelkezik?
- 3) Amennyiben a második kérdésre a válasz „nem”, akkor a felperesekhez hasonló személyek jogosultak-e az (irányelvtől eltérő) uniós jog értelmében munkavállalásra a fogadó tagállamban annak érdekében, hogy biztosítsák az irányelv 7. cikke szerinti „elegendő forrásokat”, vagy hozzájáruljanak azokhoz?

IV – Jogi elemzés

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

12. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés két részből áll, amelyek közül a másodikat a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés első részére adandó nemleges válasz esetére teszi fel.

13. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésének első részével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a harmadik országbeli állampolgár abban az esetben is elveszíti-e a fogadó tagállamban a tartózkodási jogát az uniós polgársággal rendelkező házastársának az említett, nem az állampolgársága szerinti tagállamból való távozása esetén, ha a házasság a távozás időpontjában legalább három éve – ebből egy éven át a fogadó államban – fennállt, és a házasságot a feleség távozását követően valamely más tagállamban jogerősen felbontják.

14. A kérdésre adandó válasz attól függ, hogy az elvált férjek tartózkodási jogának megtartása szempontjából az alapügyekben szereplőkhöz hasonló helyzetekben a 2004/38 irányelv 12. cikkét is figyelembe kell-e venni, vagy csak az irányelv 13. cikke alkalmazandó.

1. A családtagok tartózkodási jogának megtartása a 2004/38 irányelv 12. cikke alapján

15. A 2004/83 irányelv 12. cikke többek között a családtagok tartózkodási jogának az azon uniós polgár távozása esetén való fennmaradását szabályozza, akitől a családtagok fogadó tagállambeli tartózkodási jogukat származtatták. A rendelkezés e tekintetben különbséget tesz aszerint, hogy a fogadó államban maradó családtag uniós polgár-e, vagy sem.

16. A 2004/38 irányelv 12. cikkének (1) bekezdése értelmében azok a családtagok, akik maguk is uniós polgárok, megtartják tartózkodási jogukat az uniós polgár távozása után, és elnyerhetik a huzamos tartózkodási jogot, amennyiben nem jelentenek az irányelv 7. cikke szerinti pénzügyi terhet a fogadó államra.

17. Más a helyzet azon családtagok esetében, akik harmadik országbeli állampolgárok, és akik a tartózkodási jogukat csak a 2004/38 irányelv 12. cikkének (3) bekezdése szerinti szigorú feltételek mellett tarthatják meg az uniós polgár távozása esetén. Az említett rendelkezés értelmében az a szülő, aki a távozó uniós polgár gyermekeivel marad a fogadó tagállamban, ott egészen addig megtartja a tartózkodási jogát, amíg a közös gyermekek be nem fejezik az ezen állam egyik oktatási intézményében folytatott tanulmányaikat, amennyiben ténylegesen e szülő gyakorolja a felügyeleti jogot a gyermekek felett.

18. A 2004/38 irányelv 12. cikke tehát arra enged következtetni, hogy az uniós állampolgársággal nem rendelkező családtagok esetében az uniós polgár távozása a 12. cikk (3) bekezdése szerinti különleges helyzettől eltekintve a családtagok fogadó tagállambeli tartózkodási jogának elvesztésével jár.³

19. A tárgyalás során erre vonatkozó kérdés nyomán sem merültek fel arra utaló támpontok, hogy a 2004/38 irányelv 12. cikkének (3) bekezdése releváns lehet az alapeljárások szempontjából. Az alapeljárásokban az uniós polgársággal nem rendelkező házastársak tehát uniós polgársággal rendelkező házastársaik távozásával már azelőtt elveszítették tartózkodási jogukat a fogadó tagállamban, hogy az uniós polgárok Írországon kívül egyáltalán a házasságok felbontását kérték volna.

20. Más következtetésre lehet jutni mindazonáltal akkor, ha az elvált harmadik országbeli állampolgárok esete kizárólag a 2004/38 irányelv 13. cikke alapján kerül vizsgálatra.

2. A tartózkodási jognak a házasság felbontása esetén való megtartása a 2004/38 irányelv 13. cikke alapján

21. A 2004/38 irányelv 13. cikke is különbséget tesz aszerint, hogy a kérdéses családtagok uniós polgárok-e, vagy sem.

22. A kérdést előterjesztő bíróság a harmadik országbeli állampolgárok jelen ügyben vizsgált esete szempontjából csak a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének a) pontjával foglalkozik, amely tartózkodási jogot keletkeztet háromévi házasság után, és nem tesz fel kérdést a (2) bekezdés d) pontjával kapcsolatban, amely bizonyos feltételek mellett tartózkodási jogot ad a gyermekek láthatásának biztosításához.

23. Felesleges is ez utóbbi rendelkezéssel részletesen foglalkozni. A K. Singh meghatalmazottja által kifejtettek ugyanis, noha arra utalnak, hogy a szülők megegyeztek abban, hogy az apa Írországból gyakorolja a közös gyermek láthatásának jogát, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem erre vonatkozó részéből nem derül ki, hogy ezen túlmenően valamely „bíróság [is] úgy rendelkezett [volna], hogy a láthatásnak a fogadó tagállamban [tehát Írországból] kell történnie”. Az ismertetett tényállás alapján ennél fogva nem indokolt a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése d) pontjának tüzetesebb vizsgálata annak kérdésével ellentétben, hogy fennmaradhat-e a tartózkodási jog a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján.

24. Az említett rendelkezés értelmében a házasság felbontása nem érinti a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási jogát, ha a házasság felbontására irányuló bírósági eljárást megelőzően a házasság legalább három évig – ebből egy évig a fogadó tagállamban – fennállt.

3 — Az 1992. július 27-i 2434/92/EGK tanácsi rendelettel (HL L 245., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 69. o.) módosított, a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet (HL L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.) 11. cikke szerinti, korábban hatályos jogi helyzettel kapcsolatban lásd: Mattern és Cikotic ítélet (C-10/05, EU:C:2006:220, 27. pont).

25. Mivel e feltételek az alapeljárások mindhárom felperese esetében teljesülnek, a 2004/38 irányelv 13. cikkének különálló alkalmazása esetén hivatkozhatnak tartózkodási joguk fennmaradására. A 2004/38 irányelv 13. cikkének szövege ugyanis sem azt nem kívánja meg, hogy az uniós polgár és házastársa a házasság felbontására irányuló eljárás befejezéséig a fogadó tagállamban tartózkodjanak, sem azt, hogy a házasság felbontására irányuló eljárást a fogadó tagállamban folytassák le, és az ott fejeződjön be.

3. A 2004/38 irányelv 12. és 13. cikkének együttes alkalmazása

26. Ha azonban a 2004/38 irányelv 12. és 13. cikke nem külön-külön, hanem együtt kerül alkalmazásra, akkor az irányelv 13. cikke szigorúan a szövegezésen alapuló értelmezés mellett nem alapozza meg az elvált harmadik országbeli állampolgárok tartózkodási jogának fennmaradását.

27. Az uniós polgár távozásával ugyanis már megszűnik a fogadó tagállamban maradó házastárs tartózkodási joga, és a házasság felbontása iránti későbbi kérelem sem eredményezheti annak újraéledését, mert a 2004/38 irányelv 13. cikke a fennálló tartózkodási jog „megtartásáról”, nem pedig a már megszűnt tartózkodási jog újraéledéséről beszél.

28. Az alapeljárások felperesei ezért csak akkor tarthatják meg tartózkodási jogukat a fogadó tagállamban, ha rendszertani vagy teleologikus megfontolások arra engednek következtetni, hogy tartózkodási joguk fennmaradása végeredményben kizárólag a 2004/38 irányelv 13. cikke alapján ítélandó meg.

29. A 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének a) pontjával az uniós jogalkotó nyilvánvalóan a harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársak érdekeit kívánta védeni a fogadó tagállamban. Ha a házasság felbontása esetén a tartózkodási jog elvesztésétől kell tartaniuk, e körülmény arra ösztönözheti őket, hogy még a házasság megromlása esetén se kérjék a házasság felbontását. Háromévi – ebből a fogadó államban egyévi – házasság után a harmadik országbeli állampolgárnak az uniós jogalkotó elképzelése szerint a házasság felbontása esetén nem kell tartania tartózkodási jogi hátrányoktól.

30. A házastárs fogadó államból történő távozása után azonban a jogalkotó szándéka szerint már nem áll fenn a harmadik országbeli állampolgár hasonló védelmének szükségessége, mivel a harmadik országbeli állampolgár már az uniós polgár távozásával elveszíti tartózkodási jogát a fogadó tagállamban.

31. Emellett szólnak az alábbi megfontolások.

32. Először is az derül ki a rendelkezések szerkezetéből, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikke főszabály szerint csak azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben mindkét házastárs a fogadó tagállamban marad a házasság felbontásáig.

33. A 2004/38 irányelv 12. cikke ugyanis kimerítően szabályozza, hogy a családtagok az uniós polgár halála vagy távozása után milyen feltételek mellett tarthatják meg tartózkodási jogukat. A válás témakörét azonban a jogalkotó a 12. cikkben egyetlen szóra sem méltatja, hanem a 13. cikkel külön rendelkezést szentel annak. Ha a házasság felbontásával kapcsolatos megfontolások ezen túlmenően megkívánják a távozás eseteinek eltérő értékelését, akkor logikus lett volna, hogy ezt az uniós jogalkotó kifejezetten tisztázza.

34. Ennek hiányában abból kell kiindulni, hogy a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási joga a 2004/38 irányelv 12. cikke alapján főszabály szerint már akkor megszűnik, ha az uniós polgár csak a távozása után kéri a házasság felbontását. A házasság felbontása iránti későbbi kérelem esetén így már fogalmilag kizárt a tartózkodási jog 13. cikk alapján történő megtartása.

35. Csak a 2004/38 irányelv 12. cikkének (3) bekezdése szerinti eset tekintetében lehet egyáltalán elképzelhető a 12. és 13. cikk együttes alkalmazása oly módon, hogy a fogadó tagállamban maradó szülőnek a szülői felügyeleti jogtól függő tartózkodási joga utólag – a házasság felbontása után – feltétel nélküli tartózkodási joggá alakul át. E különös esetet mindazonáltal nem kell megvizsgálni, mert a kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett tényállás nem tartalmaz erre utaló adatokat.

36. Másodszor jogbiztonsági megfontolások szólnak amellett, hogy az uniós polgár távozása az alapügyekben szereplőkhöz hasonló helyzetekben megszüntesse a fogadó tagállamban maradó harmadik országbeli állampolgár tartózkodási jogát.

37. A távozás időpontjában ugyanis gyakran még egyáltalán nem látható előre, hogy felbontják-e később a házasságot, vagy sem. Ha abból indulunk ki, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikke az uniós polgár távozása után is alkalmazandó marad a házasság felbontásának eseteire, akkor a fogadó tagállamban maradó családtag tartózkodási jogának először a távozás miatt meg kell szűnnie, majd – a házasság felbontása iránti kérelem benyújtása után – visszamenőleges hatállyal újból fel kell élednie. Az irányelv azonban nem tartalmaz ilyen tartózkodási jogi szempontból függő helyzetre utaló támpontot. Ellenkezőleg: a tartózkodási jog fennállásának vagy fenn nem állásának az összes érintett érdekében mindig egyértelműen megállapíthatónak kell lennie.

38. Harmadszor az irányelv hatékony érvényesülésével kapcsolatos megfontolások sem engednek szükségszerűen arra következtetni, hogy az uniós polgár távozása és a házasság felbontására irányuló eljárás ezt követő megindítása után a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése a) pontjának kellene vonatkoznia a harmadik országbeli állampolgárnak a fogadó tagállamban való tartózkodásra vonatkozó jogára.

39. A 2004/38 irányelv 13. cikke ugyanis akkor is kellően tág hatállyal bír, ha a hatálya alól kikerülnek azok az esetek, amelyekben az uniós polgár a házasság felbontása előtt elhagyta a fogadó tagállamot.

40. Tagadhatatlan ugyan, hogy méltánytalanságot okozhat, ha az egyik esetben belföldön, a másikban azonban csak a külföldre történő távozás után kéri a házasság felbontását, és egyformán hosszú házasságok esetén az első esetben megmarad a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási joga, ha az uniós polgár nem távozik, a második esetben azonban nem.

41. E probléma mindazonáltal az irányelv rendszerében gyökerezik, és abba a jogalkotó nyilvánvalóan beletörődött. A 2004/38 irányelv nem enged arra következtetni, hogy a harmadik országbeli állampolgárt háromévi házasság után az uniós polgár távozása és a házasság felbontása iránti kérelem ezt követő benyújtása esetén is tartózkodási jognak kell megilletnie a fogadó tagállamban. A jogalkotó minden további nélkül beilleszthetett volna egy ilyen egyszerű és átlátható szabályt az irányelvbe. Ezt azonban nem tette meg, hanem ehelyett létrehozta a 12. és 13. cikk bonyolult és kusza rendszerét, amelyet a jogalkalmazó nem hagyhat figyelmen kívül méltányossági szempontokból.

42. El kell ismerni továbbá, hogy az uniós polgár a fogadó államból történő rosszhiszemű távozás útján megrendítheti házastársának a 13. cikkben alapuló tartózkodási jogi várományát, az alapügyekben azonban egyrészt semmi nem utal ilyen jellegű szándéokra, másrészt pedig a harmadik országbeli állampolgár nem állna teljesen védtelenül egy ilyen lépéssel szemben – elkísérheti az uniós polgárt, vagy a házasság megromlása esetén maga is időben megindíthatja a házasság felbontására irányuló eljárást a fogadó tagállamban.

43. Ha nem tesz így, akkor végső soron ugyanabba a helyzetbe kerül, amelyben Y. Iida⁴ volt, akinek javára a Bíróság – a házasság fennmaradása ellenére – sem az elsődleges, sem a másodlagos jogon alapuló tartózkodási jog fennállását nem állapította meg házastársának távozása után. Igaz, hogy a 2004/38 irányelv nem volt alkalmazandó Y. Iida esetére, mert e személy a felesége származási országában, nem pedig más tagállamban tartózkodott. Az Iida-ítéletből mindazonáltal kiderül, hogy a harmadik országbeli állampolgároknak az uniós polgár családtagoktól származtatott uniós jogi tartózkodási joga főszabály szerint nem terjed ki azokra a tagállamokra, amelyekben az uniós polgárok nem tartózkodnak.

44. Ugyanez a helyzet a jelen ügyben is, amelyben a 2004/38 irányelv alapján az uniós polgár távozása miatt már azelőtt megszűnt a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási joga, hogy az irányelv 13. cikke egyáltalán alkalmazhatóvá vált volna a házasság felbontására irányuló eljárás megindítása miatt.

45. Az elsődleges joggal – különösen az Alapjogi Charta 7. cikkével és a családi élet tiszteletben tartásához való joggal – kapcsolatos megfontolások sem engednek másra következtetni.

46. Egyrészt a Charta 7. cikke az alapügyekben szereplőkhöz hasonló helyzetekben már csak azért sem alkalmas a harmadik országbeli állampolgár fogadó tagállambeli önálló tartózkodási jogának a megalapozására, mert e jog nem a harmadik országbeli állampolgár uniós polgárral folytatott családi életének fennmaradását segíti elő, hanem inkább az említett családi élet befejezését követő életszakasszal függ össze.

47. Másrészt igaz, hogy a házasság és a család alapjogi védelme nem olyan széles, hogy a házastársak teljesen szabadon dönthetnének arról, hogy mely államban kívánnak tartózkodni.⁵ Amennyiben azonban egy család jogszerűen tartózkodik valamely államban, a tartózkodási jog megvonása beavatkozás jellegét öltheti.⁶ Ettől mindazonáltal meg kell különböztetni azt az esetet, amelyben az egész család tartózkodása nem állami beavatkozás, hanem – akárcsak az alapügyekben – egy távozó családtag szabad elhatározásából ér véget. A távozás ilyen esetei tekintetében az uniós jogalkotó mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy egy elsősorban az uniós polgárok szabad mozgását elősegíteni hivatott és az uniós polgárok családi életére vonatkozó kísérő intézkedéseket előíró jogi aktusban úgy szabályozza a nem uniós polgár házastárs tartózkodási jogát, hogy e házastársnak el kell kísérnie az uniós polgárt abba a tagállamba, amelyben ez utóbbi az életét folytatni kívánja.

48. Továbbra is következetlenség áll azonban fenn a 2004/38 irányelv rendszerében. Az uniós polgár távozása után ugyanis annak harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársa abban az esetben, ha például szakmai okokból nem kíséri el az uniós polgárt, és közös gyermekről sem gondoskodik, még háborítatlan házasság esetén is elveszítheti tartózkodási jogát az addigi fogadó tagállamban,⁷ miközben a harmadik országbeli állampolgár a 2004/38 irányelv 13. cikke alapján megtartja tartózkodási jogát a fogadó tagállamban a házasság megromlása esetén, ha időben fel tudja bontatni házasságát.⁸

4 — Iida-ítélet (C-40/11, EU:C:2012:691).

5 — Lásd ezzel kapcsolatban: a Parlament kontra Tanács ügyre vonatkozó, 2005. szeptember 8-i indítványom (C-540/03, EU:C:2005:517) 63–67. pontja; EJEB, 2001. augusztus 2-i Boulif kontra Svájc ítélet (54273/00. sz.), Ítéletek és Határozatok Tára 2001-IX., 39. §; EJEB, 2014. március 25-i Biao kontra Dánia ítélet (38590/10. sz.), 53. §.

6 — Lásd például: EJEB, 1997. szeptember 26-i Mehemi kontra Franciaország ítélet (25017/94. sz.), Ítéletek és Határozatok Tára 1997-VI., 27. §.

7 — Lásd ezzel kapcsolatban: Iida-ítélet (C-40/11, EU:C:2012:691, 60–64. pont).

8 — Elméletileg még a „látszatválás” esete is elképzelhető a látszatházasság ellenpárjaként, mégpedig hogy a harmadik országbeli állampolgár csak azért bontatja fel a házasságot, hogy házastársa küszöbön álló távozása előtt saját tartózkodási jogra tegyen szert a fogadó államban a 2004/38 irányelv 13. cikke alapján. Gyakorlatilag azonban nem utolsósorban a költségek miatt is kevésbé valószínű, hogy a házastársak ennyire szélsőséges eszközökhöz folyamodnának, mivel a harmadik országbeli állampolgár öt év elteltével egyébként is huzamos tartózkodási jogot szerezhet a 2004/38 irányelv 16. cikkének (2) bekezdése alapján. Nem kell megválaszolni annak kérdését, hogy adott esetben érvényteleníteni kell-e egy ilyen „látszatválást”, és hogy ebből milyen tartózkodási jogi következmények származnak, mert a tényállás nem tartalmaz erre utaló támpontokat.

49. Ez a családnak az érintett uniós polgár szabad mozgásával összefüggésben értelmezett védelmébe történő beavatkozást jelenthet. Különösen határközeli területeken ugyanis nem zárható ki, hogy valamely család úgy szerveződik, hogy a házastársak különböző tagállamokban élnek és dolgoznak. A jelen eljárásban azonban nem szükséges ezekkel az irányelv 12. és 13. cikke szabályrendszerének következetességével kapcsolatos kétségekkel tovább foglalkozni. A Charta 7. cikkének szempontjából ugyanis e kétségek legfeljebb egy továbbra is házas harmadik országbeli állampolgár tartózkodási jogának fenntartásához vezethetnek. A jelen ügyben azonban felbontották a házasságokat.

50. Mivel tehát a 2004/38 irányelv szabályrendszere a jelen ügy tekintetében alapjogi szempontból sem vet fel megalapozott kétségeket, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés első részére azt a választ kell adni, hogy a harmadik országbeli állampolgár abban az esetben is elveszíti a fogadó tagállamban a tartózkodási jogát az uniós polgár házastársának az említett, nem az állampolgársága szerinti tagállamból való távozása esetén ha a házasság a távozás időpontjában legalább három éve – ebből egy éven át a fogadó tagállamban – fennállt, és a házasságot a feleség távozását követően valamely más tagállamban jogerősen felbontják.

51. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés második részére adandó válasz, amely résszel a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a harmadik országbeli állampolgár legalább a házasság felbontására irányuló eljárás végéig a fogadó tagállamban maradhat-e, szintén a 2004/38 irányelv 12. cikkéből következik, amely csak a (3) bekezdésében szabályozott (és a jelen ügyben nem teljesülő) feltételek mellett biztosít a harmadik országbeli állampolgár számára az uniós polgár távozása után fennmaradó tartózkodási jogot a fogadó tagállamban: ha az uniós polgár távozása után megszűnt a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási joga, akkor e jog az irányelv megfelelő rendelkezései hiányában a házasság felbontására irányuló – valamely más államban megindított – eljárás végéig sem éledhet fel újra.

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről

52. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a nem uniós polgár házastárs forrásait is figyelembe kell-e venni annak kérdése szempontjából, hogy az uniós polgár az irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontja és 8. cikkének (4) bekezdése szerinti elegendő forrásokkal rendelkezik-e.

53. E kérdésre az állandó ítélkezési gyakorlatra utalva igenlő válasz adható azzal a kiegészítéssel, hogy a források eredete nem bír jelentőséggel, legalábbis ha jogszerűen szerezték azokat.⁹

54. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre így már nem kell válaszolni.

V – Véggkövetkeztetések

55. Az előző megállapításokat figyelembe véve azt javaslom a Bíróságnak, hogy a következő választ adja az előterjesztett kérdésekre:

A harmadik országbeli állampolgár az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38 irányelv alapján abban az esetben is elveszíti a fogadó tagállamban a tartózkodási jogát az uniós polgár házastársának az említett, nem az állampolgársága szerinti tagállamból való távozása esetén, ha a házasság a távozás időpontjában legalább három éve – ebből egy éven át a fogadó államban – fennállt, és a házasságot a feleség

⁹ — Lásd például: Zhu és Chen ítélet (C-200/02, EU:C:2004:639, 30. pont); Bizottság kontra Belgium ítélet (C-408/03, EU:C:2006:192, 42. pont); Alokpa és társai ítélet (C-86/12, EU:C:2013:645, 27. pont).

távozását követően valamely más tagállamban jogerősen felbontják. A 2004/38 irányelv az uniós polgár távozása után a harmadik országbeli állampolgár számára a házasság felbontására irányuló eljárás jogerős befejezéséig sem biztosít tartózkodási jogot a fogadó tagállamban.

A nem uniós polgár házastárs jogszerűen szerzett forrásait is figyelembe kell venni annak megállapításakor, hogy az uniós polgár a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontja és 8. cikkének (4) bekezdése szerinti elegendő forrásokkal rendelkezik-e.